

Стигмате шабачког позоришта

Шабац је данас град, сив и суморан, притиснут дремљивом учмалом атмосфером, коју пробуди тек понека кич-сензација, као дама згаженог перја, остављен и заборављен. Угашени су рефлектори блиставе позорнице и болна сећања и носталгија буде слике позлаћене патином времена.

Половином деветнаестог века, Шабац, “Мали Париз” из времена Обреновића, друга варош у Србији, била је напредна у сваком смислу, трговачки центар Србије и Балкана, са првом стручном медицинском кућом, библиотеком,

клавиром, школама, музичким дружинама... Далеке 1840. године основан је први театар у Шапцу, а прве позоришне даске налазиле су се у гостионици “Европа”.

Затим је установљено стално професионално позориште, са веома богатим репертоаром и многи кажу да се Шапчанима позориште дубоко “увукло у душу”. Године 1906. оснива се позориште под називом “Дринословље” и у башти хотела “Велика Касина” дозидана је сала, тако да су на истом простору постојале две бине. Позориште издаје, чак, и свој први лист. Између два рата Шабачко позориште живи интензивно и има могућност извођења сложених сценских садржаја. Многе позоришне трупе дефилију кроз Шабац, нарочито Народно позориште из Београда, драго је шабачкој публици. Пред завршetak Другог светског рата, оснива се професионално Подрињско народно позориште, које ће осамдесетих година променити име у Народно позориште “Љубиша Јовановић” (и данас се у нашој позоришној култури појављује под тим именом). После смрти великог глумца, Шапчанина Љубише Јовановића, године 1972. установљена је манифестација “Свечаности Љубише Јовановића”, посвећена глумцу.

У хроници Шабачког позоришта забележени су велики успеси, награде, гостовања на многим европским сценама... Богатство репертоара само потврђује да је Шабачко позориште живело бурним, авантуристичким, комплексним и оригиналним животом. Улазак у нови век није донео Шапцу дуге и искрене аплаузе, већ су полако почела да се гасе светла на некада блиставим и разиграним даскама. Осећа се “тешки задах” једне дубоке апстиненције, која се све више “увлачи” у људе и ставља на пиједестал кич-појаве, правећи од нас кич-друштво, које зна цену свачега, али не познаје праве вредности. Година 2001. била је веома тешка за Народно позориште “Љубиша Јовановић”, јер је у тој сезони изведена само једна премијера, Дама из Максима, прескуп пројекат који превазилази годишњи буџет позоришта. Није ни чудо што су се убрзо јавиле гласине о кризи у позоришту (јер је обичај да се током сезоне појаве три до четири премијере). Затим је направљен компромис да би се наставило са радом и позоришни репертоар попунила су бројна гостовања из Београда, Ниша, Новог Сада, Крушевца ... На први поглед, често варљив, позориште се пунило и поред прескупих улазница. На жалост, само се потврдила једна исконска истина, да уметност не трпи компромис. Неке од ових представа су т.з.в. представе “тезгарошког” типа, обележје тренутка друштвене кризе, вешто упаковане у “обланду урнебесног смеха”. Без праве уметничке есенције, развијене радње, комплексних ликова, без икакве наде да својом вишезначношћу трају у времену, категоришу једну нову врсту публике, која може све да купи, али не и да стваралачки доживи “живот на даскама”. Оног тренутка кад напусти салу, све је заборављено, а душа остаје празна без трага катарзе. Многи искрени поштоваоци и љубитељи позоришта га не посећују из више разлога, лошег материјалног статуса, сиромашног и тривијалног репертоара, из револта... Због свих ових збивања није ни чудо што је позоришни живот у Шапцу “утихнуо”. Иако су у наредној сезони 2002. године

одигране две премијере Каскадер и Лажа и паралажа, ништа се битно није променило. Поражавајућ а је вест да се одлуком Скупштине Општине Шабац ни ове године неће у октобру одржати свечаност “Дан глумца” (т.ј. “Свечаности Љубише Јовановић а”). Иако се зна да је фестивал изузетно скуп пројекат, зар је могуће да ће Шабац у потпуности остати ускраћен за ову дугогодишњу манифестацију и да ће октобар, који су многи годинама жељно ишчекивали, проћи туробан, кишан и празан?

План за следећ у сезону предвиђа једну представу за децу Кинеске бајке и, вероватно, дипломску представу Сање Карајлић, која би ушла у репертоар позоришта. А шта даље? Крајем деведесетих година јављају се у Шапцу алтернативне групе, Независна драмска асоцијација “Весело мајмунче”, која тежи да прерасте у приватно дечје позориште. На челу је гиумац Шабачког позоришта, Љубиша Баровић, који је окупио децу од шест до четрнаест година у школу глуме. Сцена “Маска” је основана у шабачком хотелу “Слобода”, у “Клубу М”, коју су покренули Иван и Анета Томашевић, такође, гиумци Шабачког позоришта. Они су до сада поставили једну представу, за коју су сами написали текст и режирали је, а истовремено је отворена и школа глуме за најмлађе. Алтернативна група “Театар 015” окупља децу предшколског и школског узраста и глумце аматере. Активности ове групе су ширег спектра и обухватају школу глуме, учествовање на такмичењима рецитатора и смотрема дечјих позоришта, представе за децу и одрасле едукативног и авангардног типа. Групу већ дуже времена води Радушко Јанковић, главни уредник културног програма ТВ “Ас” и професор књижевности Мирјана Јевтић.

Појава ових алтернативних група је доказ да Шабац и даље жели да има своје позориште, али то је и реакција на мртвило које је завладало у културном животу. Ипак, међу овим алтернативним групама не осећа се атмосфера тимског рада, која је неопходна да би заживела једна права позоришна представа. Поставља се питање да ли ће овако усамљени покушаји оснивања алтернативних група, без међусобних контаката, моћи да опстану? Материјалне подршке нема и свако се сналази на свој начин (најчешће увођењем чланарине, путем спонзорства и слично).

Могуће је да се неки од ових покушаја свде и на чин самодоказивања из револта и незадовољства због настале ситуације у позоришном животу Шапца. Можда, ипак, не треба преоштро судити, али чињеница је да у сваком покушају треба наћи праву меру и одређену дозу толеранције и у међусобној сарадњи остваривати идеју “реанимације позоришта”, јер ниједан човек није довољно савршен да све делатности може да обавља сам (истовремено пише, режира, глуми, поставља сценографију итд.)

Стога, не бих желела да ово буде само један ламент над Шабачким позориш тем “Љубиша Јовановић”, које је у новом веку изгубило свој прави сјај, шарм и квалитет, иако то, можда, тако звучи. Без обзира што многи немају слуха, или намерно не желе да чују глас оних који се не мире са насталом ситуацијом, временом ће се показати да права уметност не уме да “ћути” и да ће изнедрити своја дела на видело дана и поново се разиграти на позоришним даскама.